

DANIEL GRABNER, IKERLARIA

“Egunkari nagusi gehienak erabat menpeko dira publizitate instituzionalarekiko, desagertu egingo lirateke gabe”

Hitzarmena iragarkien truke - hedabideen eta Austriako Estatuaren arteko menpekotasunak. Izenburu hori dauka Daniel Grabner ikerlariak (Austria, 1990) KriKoWi konferentzian egindako aurkezpenak. Bertan xehe azaldu du publizitate instituzionala nola banatzen den herrialde horretan. Beste lekuetan gaia nola kudeatzen duten ikustea Euskal Herrirako interesgarri delakoan elkarrizketatu dugu.

 LANDER ARBELAITZ MITXELENA PERU IPARRAGIRRE

Austriako erakundeek diru asko xahutzen al dute publizitate instituzionalean?

Bai. Alemania iparraldearekin konparatzen badugu, *per capita* 10 aldiz gehiago.

Zenbat diruz ari gara?

Azken hamar urteetan, urtean 175 eta 200 milioi euroren artean xahutu dute. Hala ere, 2020 urtea nabarmendu zen, pandemiarekin arazo handi bat izan baitzuten hedabide gehienek, batez ere paperekoek: iragarleen gainbehera. Ziklikoki krisi ekonomiko bat lehertzen den bakoitzean, gobernuak beti ematen du pauso bat aurrera, publizitate instituzional gehiago jarritz, hedabideei bizirauteko diru-laguntza bonusa ematen die.

Zein erakunde ikertu dituzu? Austriako Gobernua ala udaletaraino heldu zara?

Austrian datu-base publiko bat daukagu, eta erakunde publiko guztiek bertan jarri behar dute hiru hilero non ari diren xahutzen publizitate instituzionala eta zenbat. 2013an hasi zen hori eta erakundeak legez behartuta daude argi eta garbi azaltzera non zer jartzen duten. Datu-base horretan Austriako Gobernuko ministerioetatik hasi, Viena eta beste udaletatik pasa eta enpresa publikoetara heldu bitarteko informazio guztia dago, ehunka eragile publikoren datuak.

Nork jasotzen du diru gehien?

Urtero errepikatzen da banaketa orohar. Egunkari handi eta tabloideek jasotzen dute gehien, termino absolutuetan. *Kronen Zeitung* eta dohainik banatzen diren egunkariak milioiak jasotzen dituzte. Noski, tabloide eta egunkari nagusiek irakurle gehiago dute, eta beraz, irakurleka banatuko balitz dirua, orekatua dirudi lehen begi-kolpean.

Nagusi diren hedabideek jasotzen dute gehien, beraz.

Bai. Halere, hori zalantzan jar liteke, izan ere, publizitate instituzionala hedabideak diruz laguntzeko erabiltzen da eta baliabide gutxiago dituzten hedabideak gehiago laguntzeak luke zentzua, baina errealtatea ez da hori.

Publizitateaz gain, badira diru-laguntzak hedabideentzat Austrian?

Bai. Nolabait esateko, ia hedabide denak ari dira biziraupenerako borrokan eta gobernuak diru-laguntzak ematen dizkie, pluraltasuna bermatzeko mekanismo gisa. Diru-laguntzetan, baina, 10 milioi euro banatzen dira denen artean, huskeria bat konparatuz gero publizitate instituzional kontzeptuan banatzen dituzten 170 edo 200 milioi euroekin. Arazo handia da, bataila politikoa eskatzen baitu hori aldatzeak eta ez da ikusten alderdi politikorik borrokari eusteko gogoz. Halere, oso garrantzitsua da gaia, erabat baldintzatzen baitu informazioaren mundua. Banaketa justua goa izateko, proposamen bat litzateke diru-laguntzak handitzea denentzat, eta gutxi batzuek jasotzen duten publizitate instituzionala murriztea.

Diru horrek zenbat baldintzatzen du informazioa?

Galdera ona da. Ikuspegi zientifiko batetik erantzuteko, eskatuko luke publizitate instituzionalaren datuak gurutzatzea zenbait informazio ematean hedabideek egiten dituzten hautuekin. Ez dut egina, baina noski baldintzatzen duela.

Garbi al daude banaketarako irizpideak?

Ez. Nahiko malgu jokatzeko dute alderdi batzuek diru publikoa xahutzean, eta batzuek beti eramaten dute gehiago. Noiz edo noiz ateratzen da artikuluren bat haserrea adieraziz hedabideren batean gai honi buruz, baina orohar oharkabean pasatzen den diru banaketa da.

Politikariak modu zabalean erantzungo lizukete, irakurle kopurua litzateke justifikaziorako erabiliko luketen argudio bat, edo agian esango lizukete tabloideetan jartzen dutela iragarki gehiago horien irakurleak hezkuntza maila txikiagoa dutelako eta irakurle multzo zehatz horrengana heldu nahi dutelako. Noski, argudio horri beti eman ahalko zaio buelta. Halere, jakitun izan behar duzu hemen hedabide batzuk oso indartsuak direla, *Kronen Zeitung* egunkaria adibidez, 2000 urtean herrialdeko bi etxetik batean sartzen zen, %50eko audientzia zuen. Politikariak beldur handia zioten, eta oraindik ere badiote.

Politikariak beldurra diote hedabideei beraz, ez alderantziz?

Hori da. *Kronen Zeitung* egunkariak boterea du ministro baten aurkako kanpaina batekin pertsona hori guztiz suntsitzeko. Horrek botere handia ematen die publizitate instituzionala eskatzeko orduan.

Publizitate instituzionalaren banaketaz bada eztabaidarrik?

Duela 10 urte izugarrizko eskandalua lehertu zen jakinenez gero gobernuak, eta batez ere, lehen ministroak erabateko astakeria xahutzen zuela bere aldeko kanpainen. Erreforma batzuk egin ziren eta horregatik dugu gardentasun webgunean datu-base hau. Lehen ezin zen sitematikoki jakin nora zihoan dirua. Gaur egun bada debate publikoa, baina nolabait esateko, "kalitatezko hedabideek" bakarrik jorratzen dute gaia. Tabloideek eta abar ez dute aipatu ere egiten, eta kontutan hartuta beraiek direla diru gehien jasotzen dutenak, uler daiteke zergatik dauden isilik.

Zergatik erabaki duzu afera hau ikertzea?

Betidanik interesatu zait hedabideekin lotutako ekonomia politikoa. Batez ere, hedabideen jabetzak eta honek informazioaren duen eragina interesatzen zait. Eta aipagai dugun datu-basean publizitate instituzionalaren datuak jartzen hasi zirenez, pentsatu nuen datuok zertzea interesgarria zela.

Eta zein dira atera dituzun ondorioak?

Lehen ondorioak dira, oraindik ez baitut ikerketa guztiz amaitu. Halere, esan nezake harrituta geratu naizela ikustean hedabide nagusiek zenbaterainoko

dependentzia duten publizitate instituzionalarekiko. Hedabideen jabe diren enpresen diru irabaziak begiratu eta horri kenduz gero publizitate instituzional gisa ematen dieten diru publikoa, emaitza benetan da zur eta lur geratzeko modukoa. Erabat menpekoak dira. Publizitate instituzionala banatzeari utziko baliote, egunkari gehienak desagertuko liriateke.

Publizitate instituzionala erabiltzen da beraz, Austrian ere, panorama mediatikoan status quo-a betikotzeko?

Bai. Hedabideek diru-laguntzak jaso behar dituzte, panorama mediatiko plurala bermatu nahi badugu behintzat. Baina sistema hau ez dago pentsatuta hedabide txiki edo independenteei bultzada emateko, ziurrenik txikiak lagundu behar liriateke gehiago pluraltasunaren izenean. Oso gai korapilatsua da, oso jende boteretsua dago zeharo inplikaturatu diru-banaketan, eta ez dute inola ere nahi egoera aldatzea. Publizitate-instituzionalaren banaketa irakurleen arabera egitea, pentsatuta dago hedabide bakoitza bere lekuan mantentzeko sistema gisa. ●

mitxelena
NEURRI HANDIKO MEKANIZAZIOA

EZIAGO POLIGONOA, 21
HERNANI

info@talleresmitxelena.com
www.talleresmitxelena.com